

طراحی و مکانیابی پارک

حسین صالح

زهرا گودرز فلاحی

سرشناسه	: صالح، حسین، ۱۳۷۲ -
عنوان و نام پدیدآور	: طراحی و مکانیابی پارک / حسین صالح، زهرا گودرزفلاحی.
مشخصات نشر	: ایلام: نگارستان غرب، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: ۱۲۶ ص.: مصور، جدول، نمودار.
شابک	: ۱۷۰۰۰۰ ریال 3-64-8357-600-978 :
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
موضوع	: طراحی منظر
موضوع	: Landscape design
موضوع	: پارک‌های شهری -- طراحی
موضوع	: Urban parks-- Design
موضوع	: پارک‌های شهری -- برنامه‌ریزی
موضوع	: Urban parks -- Planning
شناسه افزوده	: گودرز فلاحی، زهرا، ۱۳۶۸ -
رده بندی کنگره	: SP ۴/۴۷۲/۴ صط ۴ ۱۳۹۵
رده بندی دیویی	: ۷۱۰۳
شماره کتابشناسی ملی	: ۱۳۶۶۰۸

نام کتاب: طراحی و مکانیابی پارک

مولف: حسین صالح - زهرا گودرز فلاحی

چاپ و لیتوگرافی: چاپ عرفان

طرح جلد و صفحه آرای: ابراهیم کرمان

چاپ اول: ۱۳۹۵

شمارگان: ۱۰۰۰

شابک 3-64-8357-600-978

قیمت: ۱۷۰۰۰۰ ریال

آدرس مرکز پخش: تهران میدان انقلاب ابتدای آزادی - جنب بانک سینا - بازار بزرگ انقلاب پلاک ۱۰

تلفن: ۶۶۹۰۸۹۰۴

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۷	پیشگفتار.....
۸	مقدمه.....
	فصل اول
۱۱	۱-۱- مکانیابی.....
۱۱	۱-۱-۱- مقدمه.....
۱۱	۱-۱-۲- تعریف مکان.....
۱۲	۱-۱-۳- تعریف مکانیابی.....
۱۳	۱-۱-۴- اهمیت مکانیابی.....
۱۳	۱-۱-۵- تاریخچه مکانیابی.....
۱۴	۱-۱-۶- معیارهای مکانیابی.....
۱۵	۱-۱-۷- نظریه‌های مکانیابی.....
۱۵	۱-۱-۷-۱- نظریه مکان مرکزی.....
۱۸	۱-۱-۷-۲- مدل جاذبه.....
۱۹	۱-۱-۷-۳- نظریه‌های دسترسی.....
۲۰	۱-۱-۷-۴- نظریه لاری.....
۲۱	۱-۱-۷-۵- نظریه مکان یابی کشاورزی (یوهان هنریک فن تبن).....
۲۳	۱-۱-۷-۶- نظریه فضای اقتصادی شهرها (آگوست لوش).....
۲۴	۱-۱-۷-۷- مدل مکان‌یابی تخصیص.....
۲۷	۱-۲- شهر.....
۲۷	۱-۲-۱- مقدمه.....
۲۸	۱-۲-۲- تعریف شهر.....
۲۹	۱-۲-۳- نظریه‌هایی پیرامون ساخت و فرم شهر.....
۳۸	۱-۲-۴- تقسیمات کالبدی شهر.....
۴۰	۱-۲-۵- محدوده شهر.....
۴۱	۱-۲-۶- حریم شهر.....
۴۱	۱-۲-۷- بافت شهر.....
۴۱	۱-۲-۸- مدیریت شهری.....
۴۲	۱-۳- فضاهای سبز.....
۴۲	۱-۳-۱- مقدمه.....

۴۲	۲-۳-۲- تعریف فضای سبز.....
۴۳	۳-۳-۱- تاریخچه فضای سبز در جهان و ایران.....
۴۴	۴-۳-۱- انواع فضاهای سبز شهری.....
۴۴	۱-۴-۳-۱- فضاهای سبز عمومی.....
۴۴	۲-۴-۳-۱- فضاهای سبز نیمه عمومی.....
۴۴	۳-۴-۳-۱- فضاهای سبز خصوصی.....
۴۴	۴-۴-۳-۱- فضاهای سبز خیابانی.....
۴۵	۵-۳-۱- تعریف پارک.....
۴۵	۶-۳-۱- انواع پارک.....
۴۸	۷-۳-۱- مهمترین اثرات پارکها و فضاهای سبز در شهرها.....
۴۸	۸-۳-۱- اثرات، روح، روانی، پارکها بر کیفیت زندگی شهری.....
۴۹	۹-۳-۱- عملکرد فضای سبز.....
۵۰	۱۰-۳-۱- مکانیابی پارک و فضای سبز.....
۵۰	۴-۱- تعاملات اجتماعی.....
۵۰	۱-۴-۱- مقدمه.....
۵۱	۲-۴-۱- رفتار.....
۵۱	۱-۲-۴-۱- انواع رفتار.....
۵۲	۳-۴-۱- تعریف تعاملات اجتماعی.....
۵۲	۴-۴-۱- رویکردهایی به مطالعه تعاملات اجتماعی.....
۵۳	۵-۴-۱- مفاهیم و عوامل موثر در تعاملات اجتماعی.....
۵۳	۱-۵-۴-۱- خلوت.....
۵۳	۲-۵-۴-۱- قلمرو.....
۵۴	۳-۵-۴-۱- فضای شخصی.....
۵۴	۴-۵-۴-۱- ازدحام.....
۵۴	۶-۴-۱- تعاملات اجتماعی در محیط.....
۵۵	۱-۶-۴-۱- ویژگی محیط ساخته شده و قابلیت تعامل اجتماعی.....
۵۵	۲-۶-۴-۱- محیطهای اجتماع پذیر و اجتماع گریز.....
۵۵	۷-۴-۱- نیازهای انسان در فضا.....
۵۶	۸-۴-۱- کاربرد طراحی برای تعامل اجتماعی.....
۵۶	۵-۱- دوره‌ی جوانی.....
۵۶	۱-۵-۱- مقدمه.....
۵۶	۲-۵-۱- تعریف جوان.....

۵۸ ۱-۵-۳- نیازهای جوانان

۵۸ ۱-۶- جمع بندی و نتیجه گیری

فصل دوم

۶۱ ۲-۱- مقدمه

۶۱ ۲-۲- تعریف طراحی فضای سبز

۶۲ ۲-۳- فرآیند طراحی محیط و منظر

۶۳ ۲-۴- مبانی طراحی فضای سبز

۶۴ ۲-۵- اصول و قوانین زیباشناختی در طراحی

۶۶ ۲-۶- ویژگی‌های عایت شده در طراحی فضاهای عمومی (پارک‌ها)

۶۹ ۲-۷- تعریف ضوابط طراحی فضاهای سبز (پارک‌ها)

۷۰ ۲-۸- سرانه‌ی فضای سبز

۷۲ ۲-۹- ضوابط طراحی پارک‌ها

۷۲ ۲-۹-۱- ضوابط برنامه ریزی قابلیت پارک‌های شهری

۷۵ ۲-۹-۲- ضوابط طراحی مسیرها و ویژگی‌های آن‌ها

۷۷ ۲-۹-۳- ضوابط طراحی ابنیه و جانمایی آن‌ها

۷۹ ۲-۹-۴- ضوابط طراحی مبلمان و جانمایی آن‌ها

۷۹ ۲-۹-۵- ضوابط کاشت درختان

۸۱ ۲-۹-۵-۱- حدود گسترش ریشه درختان با ریشه‌ی ریان برای کاشت

۸۲ ۲-۹-۵-۲- فاصله‌ی کاشت درختچه‌ها

۸۲ ۲-۹-۵-۳- تراکم درختچه‌ها در هر متر مربع

۸۲ ۲-۹-۵-۴- فاصله‌ی کاشت درختچه‌ها از ساختمان

۸۳ ۲-۱۰- نتیجه گیری

فصل سوم

۸۷ ۳-۱- مکانیابی پارک

۸۷ ۳-۱-۱- مقدمه

۸۷ ۳-۱-۲- مساحت شهر

۸۸ ۳-۱-۳- ناحیه بندی شهر

۸۹ ۳-۱-۴- بررسی پراکنش پارک‌ها در سطح شهر

۹۰ ۳-۱-۵- نتیجه گیری اولیه

۹۰ ۳-۱-۶- ارائه گزینه‌ها جهت استقرار پارک‌ها

۹۱ ۳-۱-۶-۲- گزینه شماره دو

۹۲ ۳-۱-۷- تحلیل سایت‌های انتخابی با توجه به معیارهای مکانی مکان‌یابی

۹۲	۳-۱-۷-۱- بررسی مرکزیت سایت‌ها
۹۲	۳-۱-۷-۲- بررسی رعایت سلسله مراتب سایت‌ها
۹۳	۳-۱-۷-۳- بررسی وضعیت دسترسی سایت‌ها
۹۳	۳-۱-۷-۴- بررسی وضعیت سازگاری سایت‌ها با محیط پیرامون
۹۵	۳-۱-۷-۵- نتیجه تحلیل سایت‌های انتخابی با توجه به معیارهای مکانی مکان‌یابی
۹۵	۳-۱-۸- تحلیل سایت‌های انتخابی با توجه به معیارهای محیطی مکان‌یابی
۹۶	۳-۱-۸-۱- نتیجه تحلیل سایت‌های انتخابی با توجه به معیارهای محیطی مکان‌یابی
۹۶	۳-۱-۹- نتیجه مصاحبه حضوری با افراد ناحیه
۹۶	۳-۱-۱۰- نتیجه گزری

فصل چهارم

۱۰۱	۴-۱- جداول ایدئوگرام
۱۰۴	۴-۲- تحلیل سایت
۱۰۴	۴-۲-۱- معرفی سایت انتخابی
۱۰۵	۴-۲-۲- کاربری‌های همجوار سایت
۱۰۶	۴-۲-۳- دسترسی سایت
۱۰۷	۴-۲-۴- جهت حرکت خورشید
۱۰۷	۴-۲-۵- باد مطلوب و باد نامطلوب
۱۰۸	۴-۲-۶- بررسی شیب سایت
۱۰۹	۴-۳- طراحی
۱۱۹	منابع و مآخذ

پیشگفتار

پارک‌ها فضاهای عمومی و شهری هستند که به دنبال نیاز به هوای سالم و بهسازی محیط و لزوم ایجاد مکانی طبیعی و سالم جهت گذراندن اوقات فراغت و با ایده بازگشت به طبیعت در شهرها کارکرد پیدا می‌کنند. بعد از انقلاب صنعتی و گسترش شهرها و از بین رفتن فضاهای سبز طبیعی، ساخت پارک‌ها در اولویت کاری برنامه‌ریزان شهری قرار گرفت. بعد از پایان جنگ تحمیلی و بازگشت مردم و مهاجرت روستاییان به شهر، گسترش سریع ساخت و سازها را شاهد بوده‌ایم که این امر موجب شد تا شهر به صورت تصادفی شکل بگیرد و در پی آن مکانیابی غیر صحیح فضاهای شهری و پارک‌ها اتفاق بیفتد به طوری که قسمت‌های حاشیه‌ای شهر فاقد هرگونه فضای سالم تفریحی می‌باشند. بنابراین مطالعه حاضر با هدف طراحی و مکانیابی پارک جوانان با رویکرد تعاملات اسماء صورت گرفته است. در این میان سوال اصلی که برای نگارنده مورد توجه می‌باشد این است: آیا در طراحی و مکانیابی پارک‌های سطح شهر به اصول معماری و شهرسازی توجه شده است؟ حال نگارنده سعی کرده است با معرفی تئوری‌های مکانیابی و بررسی مکانیابی پارک‌های سطح شهر همچنین ارائه پرسشنامه و جویا شدن نظر شهروندان به این سوال پاسخ دهد و در نهایت با توجه به اصول مکانیابی پارک‌ها (دسترسی، مرکزیت، سلسله مراتب و همجواری) به انتخاب مکان بهینه جهت طراحی پارک دست یابد.

یافته‌های این کتاب گویای آن است که جانمایی پارک‌ها در سطح شهر مناسب نبوده است و در طراحی آنها نیز به اصول معماری و شهرسازی توجه‌ای نشده است. با این وجود در صورت مکانیابی صحیح پارک‌ها و طراحی آن‌ها بر اساس اصول و ضوابط شهرسازی می‌توان شاهد استقبال شهروندان از این فضاها بود که این امر در درازمدت موجب نشاط در جامعه و امید به زندگی می‌گردد.

مقدمه

محیط‌های شهری در قبل از انقلاب صنعتی با طبیعت منافاتی نداشته‌اند، اما با ظهور صنعت، چهره‌ی شهرها به سمت مصنوعی شدن پیش رفته است که این پدیده دلزدگی مردم از محیط شهری را در پی داشته و همین امر سبب شده تا مردم در اولین فرصت به دست آمده به فضاهای طبیعی موجود در شهر پناه ببرند، از سوی دیگر با ورود جهان به هزاره سوم و پیشی گرفتن نسبت جدیدیت شهری در اکثر کشورها و اثرات تخریبی این پدیده زیست محیطی و همچنین نیاز بیشتر شهروندان به دسترسی فضاهای شهری، ضرورت توجه بیشتر به توسعه فضای سبز شهری و تخصیص عادلانه این منابع و خدمات شهری برحسب نیازهای جامعه شهری در اولویت سیاستگذاری ها و اهداف برنامه ریزان و مدیران شهری قرا گرفت اما علاوه بر آنچه گفته شد زندگی شهری مدرن، مبتنی بر روی‌های روحی، روانی و محیطی می‌باشد، تحقیقات حاکی از آن است که کمبود محرک‌های شهری بی تحرک شهروندان و همچنین استرس‌های ناشی از شهرنشینی، بیماری‌های قلبی و عروقی، اختلال در فرایندهای افزایش داده است. روش‌های زیادی برای جلوگیری از این بیماری‌ها و استرس وجود دارد، یکی از این روش‌ها ایجاد فضاهای سبز شهری می‌باشد. بطور کلی فضای سبز و پارک‌ها، باعث کاهش آلودگی هوا و درخت، باهدف تلطیف و تصفیه آلودگی‌ها بویژه هوا و همچنین به عنوان ریه‌های تنفسی شهرها برنامه ریزی، طرح ریزی و مکان‌یابی می‌شوند. در صورتی که علاوه بر این موارد اهداف تفریحی، اجتماعی، روانی این فضاها بستری برای تعاملات اجتماعی و آزادی‌هاست و می‌توان از این فضاها با نگرش صحیح بطور مستقیم یا غیر مستقیم در راستای فرهنگ‌سازی شهروندان استفاده نمود.